

Halványuló geopolitikai és erősödő politikai ambíciók

Dr. Navracsics Tibor

Az Ursula von der Leyen által vezetett Európai Bizottság azzal a határozott szándékkal kezdte meg működését 2019. december elsején, hogy szakítva elődje önmeghatározásával, nem politikai, hanem geopolitikai Bizottságként folytatja munkáját. A tagállamok egy része megkönnyebbülten vette tudomásul az új jelzõt: nekik már sok volt a Jean-Claude Juncker elnök által vezetett Bizottság politikai jellege. Az azóta eltelt időszak azonban meglepetésre olyan fejleményeket hozott, amelyek a mostani – eredetileg geopolitikai – Bizottságot sokkal politikaibbá tették elődjénél.

A papírmentes Bizottság mellett a geopolitikai Bizottság [meghirdetése](#) volt Ursula von der Leyen frissen hivatalba lépett elnök első sajtótájékoztatójának slágertémája. Az új törekvések komolyságának alátámasztására rögtön az első lépések között a Bizottság elnöke az Afrikai Unióhoz, az európai életmód népszerűsítéséért felelős alelnök és a belügyi biztos pedig Törökországba indult tárgyalni. Nem lehetett nem észrevenni a váltást: míg a Juncker által vezetett Bizottság az európai belpolitika motorja kívánt lenni, addig von der Leyen vezetésével az új Bizottság inkább az Uniót kívülről érő kihívásoknak akar hatékony választ adni.

Ezzel a fordulattal, úgy tűnt, az európai integráció egyik legfontosabb intézménye visszatér hagyományos működési keretei közé, azaz bejött azok számítása, akik a csúcsteljesítmény rendszer megvívásáért révén abban reménykedtek, hogy egy nem önálló, a tagállamok akaratától eltérő programmal rendelkező, hanem azok akaratát végrehajtó személyiség határozza meg a Bizottság jövőbeni tevékenységét. A kezdeti időszakra jellemző lendület megfelelt a tagállamok céljainak is. A hangsúly egyértelműen a belső vitákról az Európai Unió és szomszédai közötti viszony rendezésének lehetőségére került.

Az idő előrehaladtával azonban nem születtek sikerek a geopolitikai fronton, fokozódott viszont a politikai nyomás, amely az időnként fellángoló belső vitákban az Európai Bizottság határozottabb fellépését követelte. Az új Bizottság nem tudott új fejezetet nyitni a Törökországgal folytatott kapcsolatokban. Gyakorlatilag elvétette a cselekvés pillanatát az utóbbi időszak legnagyobb geopolitikai kihívása, a koronavírus-járvány kezelése során. Nem volt képes új lendületet hozni egyetlen régióval vagy nagyhatalommal való együttműködés területén, sőt Josep Borrell 2021. február 5-ei moszkvai [látogatása](#) olyan mélypontját jelentette az Európai Unió diplomáciai képviselőinek, amelyet még sokáig fogunk emlegetni.

A kudarcok fényében talán természetesnek is tekinthetjük, hogy a Bizottság új területeken elérhető sikerek után nézett. A testületnek ezt a reorientációs folyamatát kétségtelenül segítették azok a tagállamok – mint például a takarékos négyek -, akik az

ismét intenzívvé váló költségvetési vitákban politikai érvekkel is alá akarták támasztani saját „takarékos” költségvetési álláspontjukat. A csúcsjelölti rendszer eltörlésének sokkjából lassan magához térő Európai Parlament pedig a kezdetektől készségesen segített mindenkinek, aki a magasabb szintű vagy szorosabb politikai jellegű integrációt kívánta előmozdítani.

Így jelent meg 2020 nyarán, a költségvetési viták során az eddigieknél is erősebben a jogállamiság problémaköre, amely ekkor még elsősorban abban a – később enyhített tartalmú – törekvésben jelent meg, hogy a költségvetési kifizetéseket egyes politikai – elsősorban jogállamisági – kritériumok érvényesüléséhez kössék. A Lengyelország és Magyarország, valamint a többi tagállam között egyre jobban kiéleződő vita nem tett jót a kérdés depolitizálásának, sőt, egyre mélyebben vonta be a konfliktusba az Európai Bizottságot is. Az [első jogállamisági jelentés](#) 2020. szeptember végi megjelentetése újabb lépést jelentett a Bizottság egyre inkább politikaivá váló tevékenységében, amelyet csak még jobban hangsúlyozott immáron a testület munkájában az emancipatorikus témák megjelenése is, mint például a Bizottság 2020 novemberében elfogadott [LMBTQI-stratégiája](#).

Ezt a folyamatot erősítették a retorika szintjén a biztosok egyre konfrontatívabb megnyilvánulásai is. Vera Jourová 2020 szeptembere után 2021 áprilisában is betegnek [nevezte](#) a magyar demokráciát, olyan megfogalmazást vezetve be ezzel, amit korábban biztos egy tagállammal szemben sohasem engedhetett volna meg. A viták éleződését – és a Bizottság egyre élesebb politikai profilját – jól mutatja, hogy egy hónapja maga az Európai Bizottság elnöke [minősítette](#) szégyennek a magyar pedofilelles törvényt. A kedden nyilvánosságra hozott második jogállamisági jelentés [szerint](#) pedig Magyarország helyreállítási tervét mindaddig nem lehet jóváhagyni, amíg az ország nem hajt végre igazságszolgáltatási reformot. Tegyük hozzá, hogy úgy, hogy az ugyanazon főigazgatóság által szerkesztett [igazságügyi eredménytáblában](#) Magyarország az igazságszolgáltatás függetlensége tekintetében a középmezőnyben szerepel.

Mindeközben mára már szinte teljesen eltűntek az Európai Bizottság geopolitikai ambíciói. Helyükre az európai belpolitika aufklärista kampányai kerültek. A mostani, Ursula von der Leyen által vezetett Bizottsághoz képest az előző testület már-már apolitikusnak tűnhet. Ami jól mutatja azt a tényt, hogy egy Bizottság karakterét az öndefiníció mellett a körülmények kényszerítő ereje is legalább annyira meghatározza.

2021.07.22.